

Айзък АЗИМОВ

Робът – коректор

„Ю Ес Роботи и Меканикъл мен инк“ като ответници по случая, имаха достатъчно влияние, за да осигурят процес при затворени врати без съдебни заседатели.

Не че Североизточният университет се опита да им попречи. Попечителите много добре знаеха как може да реагира обществеността на всяка информация, засягаща лошото поведение на един робот, без значение колко странно може да е то. Те също така имаха ясна визуална представа как негодуванието срещу роботите може съвсем неочаквано да се превърне в негодувание срещу науката.

Правителството представлявано в този случай от съдията Харлоу Шейн, също беше много загрижено и желаше тази бъркотия да се реши тихомълком. И „Ю Ес Роботи“, и академичният свят не бяха подходящите институции, които да настроиш срещу себе си.

– След като не присъстват нито преса, нито съдебни заседатели, нека, господа, да се придържаме колкото се може по-малко към формалностите и да преминем към фактите – започна съдията Шейн.

Той се усмихна сковано, когато каза това, може би без много да се надява, че предложението му ще бъде прието, и дръпна робата си така, че да може да седи по-удобно. Лицето му беше приятно румено, брадичката му кръгла и мека, носът – голям, а очите му бяха светли и отдалечени едно от друго. Като цяло, това не беше лице с особена внушителност и съдията знаеше това.

Барнабас Х. Гудфелоу, професор по физика в Североизточния университет, положи клетва пръв с такова изражение, което съвсем не отговаряше на името му. След обичайните проучващи въпроси, прокурорът бръкна с ръце дълбоко в джобовете си и каза:

– Кога, професоре, въпросът за възможната работа на Робот ЕЗ-27 привлече вниманието ви и как?

Малкото и ъгловато лице на професор Гудфелоу придоби смутено изражение, не по-доброжелателно от това, което замести.

– Имал съм професионални и социални контакти с доктор Алфред Ленинг, директор на проучванията в „Ю Ес Роботи“. Тогава бях склонен да го изслушам толерантно, когато получих доста странно предложение от него на трети март миналата година...

– През 2033?

– Точно така.

– Извинете ме за прекъсването. Моля, продължавайте.

Професорът кимна хладно, намръщи се, за да подреди фактите в главата си и започна да говори.

Професор Гудфелоу гледаше робота със смущение. Той беше внесен в хранилището в сандък, според указанията, определящи пренасянето на работи от едно място на друго на повърхността на Земята.

Той знаеше, че ще пристигне, не че не беше подготвен. От момента, в който доктор Ленинг му се обади за пръв път на трети март, той чувстваше, че се поддава на внушенията на другия и сега, като неизбежен резултат от това, стоеше лице в лице с робота.

Той изглеждаше необичайно голям, тъй като стоеше на една ръка разстояние.

Алфред Ленинг огледа старателно робота, като че да се увери, че не е бил повреден при пренасянето. След това се обърна към професора.

– Това е Робот ЕЗ-27, първият от този модел, който е на разположение за обществени нужди – той се обърна към робота. – Това е професор Гудфелоу, Изи.

Изи проговори безизразно и толкова внезапно, че професорът се изплаши.

– Добър ден, професоре.

Изи беше висок близо два метра и имаше пропорциите на човек – това беше главната цел на „Ю Ес Роботи“. Това, както и притежаването на основните патенти върху позитронния мозък, им беше осигурило, на практика, пълен монопол върху роботите и почти пълен монопол върху изчислителните машини.

Двамата мъже, които разопаковаха робота, си бяха заминали, и професорът местеше погледа си от Ленинг към робота и обратно към Ленинг.

– Сигурен съм, че е безопасен – каза той, но не звучеше толкова сигурен.

– По-безопасен, отколкото съм аз – отвърна Ленинг. – Аз мога да бъда предизвикан да ви ударя. Но Изи не може. Предполагам, знаете трите закона на роботиката.

– Да, разбира се – каза Гудфелоу.

– Те са построени върху позитронните образци на мозъка и трябва да бъдат наблюдавани. Първият закон, основното правило за съществуване на робот, съхранява живота и благополучието на всички хора. – Той направи пауза, потърка едната си буза, след което добави: – Това е нещо, в което бихме желали да убедим цялата Земя, ако можем.

– Просто изглежда огромен.

– Съгласен съм, но какъвто и да изглежда, ще откриете, че той е полезен.

– Не съм сигурен по какъв начин. В тази насока разговорите ни не бяха много полезни. Все пак аз се съгласих да видя обекта, и това и правя.

– Ще направите и нещо повече, освен само да го гледате, професоре. Носите ли книга?

– Да.

– Може ли да я видя?

Професор Гудфелоу се наведе без обаче да сваля очите си от метала с човешки форми, който стоеше срещу него. От куфарчето в краката си той извади една книга.

Ленинг протегна ръка за нея и погледна заглавието.

– „Физико-химия на електролитите в разтвор“. Напълно честно, господине. Вие сам сте я избрали съвсем случайно. Този текст не е бил избран по мое предложение. Прав ли съм?

– Да.

Ленинг подаде книгата на Робот ЕЗ-27. Професорът леко подскочи.

– Не! Това е ценна книга!

Ленинг повдигна вежди:

– Изи няма намерение да разкъсва книгата на две като проява на сила, уверявам ви. Той може да държи книга толкова внимателно, колкото вие или аз. Хайде, Изи.

– Благодаря ви, господине – каза Изи. След това, обръщайки огромното си метално тяло леко настрани, добави: – С ваше позволение, професор Гудфелоу.

Професорът се втренчи, а след това каза:

– Да... разбира се.

С бавни и отмерени движения на металните си пръсти. Изи преместваше страниците на книгата, поглеждайки първо лявата страница, след това дясната. Обръща страницата, поглежда лявата, след това дясната. Обръща страницата и така нататък минута след минута.

Усещането за неговата сила правеше да изглежда по-малка дори огромната стая с бетонни стени, в която стояха и превръщаше двамата мъже, които наблюдаваха, в нещо значително по-нищожно от мъже с напълно естествени размери.

– Светлината не е много добра – промърмори Гудфелоу.

– Ще свърши работа.

– Но какво прави сега? – попита той малко по-рязко.

– Търпение, господине.

И последната страница беше прелистена.

– Е, Изи? – попита Ленинг.

– Това е много правилна книга и имам много малко забележки. 22 ред на 27 страница, думата „положителен“ е написана „нелужителен“. Запетайката на ред 6 страница 32 е излишна, но такава е трябвало да бъде използвана на 13 ред 54 страница. Знакът „плюс“ в уравненето XIV-2 на страница 337 трябва да има знак „минус“, ако се следва логиката на предишните уравнения...

– Чакай! Чакай! – извика професорът. – Какво прави той?

– Да прави? – повтори раздражено Ленинг. – Но, човече, той вече го направи! Той направи коректура на тази книга.

– Направил ѝ е коректура?

– Да. През краткото време, което му бе нужно да прелисти тези страници, той е забелязал всяка грешка в правописа, граматиката и пунктуацията. Той е забелязал грешките в словоредата и противоречията. И ще запази информацията дума по дума за много дълго време.

Професорът стоеше с отворена уста. Той се насочи забързано към Ленинг и Изи и също толкова забързано обратно. Скръсти ръце на гърдите си и се вторачи в тях. Най-накрая проговори:

– Искате да кажете, че това е робот-коректор?

Ленинг поклати глава.

– И още други неща.

– Но защо го показвате на мен?

– Защото вие можете да ми помогнете да убедя университета да го вземе и да го ползва.

– За да извършва коректури?

– И още други неща – повтори търпеливо Ленинг.

Професорът сбърчи лице в недоверчива гримаса.

– Но това е смешно?

– Защо?

– Университетът никога не би могъл да си позволи да купи този половинтонен – трябва да тежи поне толкова – този половинтонен коректор.

– Коректурата не е всичко, което ще прави. Той ще подготвя доклади по схематично изложение, ще попълва формуляри, ще служи като архив, ще оценява работи...

– Всичко това са маловажни неща!

– Не съвсем – каза Ленинг – и ще ви го докажа след малко. Но

мисля, че можем да обсъдим това на по-удобно място – във вашия кабинет, ако не възразявате.

– Не, разбира се, че не – започна механично професорът и направи една крачка, за да се обърне. След това се спря.

– Но роботът – ние не можем да го вземем. Наистина, докторе, ще трябва отново да го опаковате в сандъка.

– Няма нужда. Можем да оставим Изи тук.

– Без някой да го надзирава?

– Защо не? Той знае, че трябва да остане тук. Професор Гудфелоу, необходимо е да разберете, че един робот е много по-благонадежден от човек.

– Аз ще бъда отговорен, ако има някакви повреди...

– Няма да има никакви повреди... Гарантирам това. Вижте, късно е. Предполагам, че не очаквате тук никой до утре сутринта. Камрионът и хората ми са отвън. „Ю Ес Роботи“ ще поеме всякаква отговорност, ако се наложи. Но това няма да се наложи. Наречете го демонстрация на благонадеждността на робота.

Професорът се остави да бъде изведен от склада. Но не се чувстваше много удобно в собствения си кабинет, пет етажа по-нагоре.

Той избърса капчиците, появили се върху горната половина на челото му, с бяла носна кърпичка.

– Както добре знаете, доктор Ленинг, съществуват закони срещу употребата на роботи на повърхността на Земята – отбеляза той.

– Професор Гудфелоу, законите не са просто нещо. Роботите може да не бъдат използвани на оживени улици или в публични сгради. Те може да не бъдат използвани върху частно имущество или в частни сгради освен при определени условия, които обикновено се оказва, че са твърде възпрепятстващи. Университетът е голяма и стопанисвана от частни лица институция, на която обикновено се правят отстъпки. Ако роботът се използва само в една специална стая само за академични цели, ако се наложат някои определени ограничения, и ако мъжете и жените, на които им се налага да влязат в стаята съдействат, няма да нарушим закона.

– И всичките тези проблеми само за да прави корекции?

– Ползите са неизброими, професоре. Роботите досега са били използвани само за да се избегне тежката физическа работа. А не съществува ли и такова нещо като тежка умствена работа? Когато професор, който е способен на велики творчески мисли, трябва да прекара две седмици в болезнено проверяване на правописа, а аз ви предлагам машина,

която може да направи това за тридесет минути, това маловажно ли е?

– Но цената...

– Цената не трябва да ви притеснява. Вие не можете да закупите ЕЗ-27. „Ю Ес Роботи“ не продава своите продукти. Но университетът може да наеме ЕЗ-27 за хиляда долара на година – значително по-малко от цената на една продължително записваща матрица на микровълнов спектрограф.

Гудфелоу изглеждаше слисан. Ленинг се възползва от това и продължи:

– Аз само ви моля да го представите пред тези хора, които вземат решенията тук. Би ми било приятно да говоря с тях, ако желаят повече информация.

– Добре – каза колебливо Гудфелоу. – Мога да спомена за това на академичния съвет следващата седмица. Но не мога да обещаая, че ще бъде прието.

– Естествено – каза Ленинг.

Адвокатът на защитата беше нисък и дебел и стоеше доста надут в поза, която подчертаваше двойната му брадичка. Той наблюдаваше професор Гудфелоу, след като му беше отстъпен, и каза:

– Вие сте се съгласили с голяма готовност, нали?

Професорът каза отсечено:

– Предполагам, че много съм искал да се отърва от доктор Ленинг. Бих се съгласил на всичко.

– С идеята да забравите за това след като си тръгнете?

– Е...

– Както и да е, вие все пак сте направили предложението на срещата на изпълнителната комисия на академичния съвет.

– Да. Точно така.

– Значи сте се съгласили доброволно на предложението на доктор Ленинг. Вие не просто сте се съгласили. Вие всъщност сте се съгласили ентузиазирано, нали?

– Аз просто следвах обичайните процедури.

– Всъщност вие не сте бил толкова разстроен относно работата, колкото твърдите сега. Вие знаете трите закона на роботиката и сте ги знаели но време на вашия разговор с доктор Ленинг.

– Ами, да.

– И напълно сте се съгласили да оставите един робот сам на

открито?

– Доктор Ленинг ме увери...

– Разбира се, вие никога не бихте приели неговите уверения, ако сте имали и най-беглото опасение, че роботът може да е опасен.

Професорът каза студено:

– Имам пълно доверие в думата...

– Това е всичко – внезапно каза защитникът.

Докато професор Гудфелоу доста смутен слизаше от свидетелското място, съдията Шейн се наведе напред и каза:

– Тъй като самият аз не съм специалист по роботика, бих желал да знам какво точно представляват трите закона на роботиката. Доктор Ленинг, бихте ли ги цитирали заради съда?

Доктор Ленинг изглеждаше изненадан. Той и сивокосата жена от едната му страна се бяха навели един към друг и главите им почти се допираха. След това той се изправи на крака, а жената погледна нагоре прекалено... безизразно.

– Съгласен съм, ваше благородие – отговори доктор Ленинг. Той направи пауза, като че се готвеше да се впусне в тържествена реч и продължи тежко и ясно. – Първи закон – Робот не може да причини вреда на човешко същество или чрез бездействие да позволи на човешко същество да бъде нанесена вреда. Втори закон – Един робот трябва да се подчинява на заповедите, дадени му от човешки същества, освен в случаите, когато тези заповеди са в разрез с първия закон. Трети закон – Един робот трябва да защитава собственото си съществуване, освен ако тази защита не е в противоречие с първия и втория закон.

– Разбирам – каза съдията, записвайки бързо. – Тези закони са заложени във всеки робот, нали?

– В абсолютно всеки. Това ще бъде потвърдено от всеки специалист по роботика.

– И специално в Робот ЕЗ-27?

– Да, ваше благородие.

– Вероятно ще се наложи да повторите тези изявления под клетва.

– Готов съм да направя това, ваше благородие.

Той отново седна.

Доктор Сюзън Калвин, главен роботопсихолог в „Ю Ес Роботи“, която беше сивокосата жена, седяща до Ленинг, погледна неблагоприятно своя началник, но тя и не проявяваше благосклонност към никое човешко същество.

– Бяха ли верни свидетелските показания на Гудфелоу, Алфред? –

понита тя.

– В основата си – промърмори Ленинг. – Той не беше толкова нервен, колкото каза, заради робота и имаше голямо желание да говорим делово, когато чу цената. Но няма никакво съществено изопачаване.

– Може би е било по-удачно да определиш цена по-висока от хилядарка – каза замислено доктор Калвин.

– Имахме голямо желание да пуснем Изи в действие.

– Знам. Прекалено голямо, може би. Те ще се опитат да представят нещата така, сякаш ние сме имали скрит мотив.

Ленинг изглеждаше раздразнен.

– Наистина беше така. Аз признах това на срещата на университетския академичен съвет.

– Те могат да представят нещата така, сякаш сме имали друг скрит мотив освен този, за който сме признали.

Скот Робъртсън, син на основателя на „Ю Ес Роботи“ и все още притежаващ по-голямата част от акциите, се протегна от другата страна на доктор Калвин и каза, шепнейки раздразнено:

– Защо не накарат Изи да говори, за да знаем в какво положение се намираме?

– Знаете, че той не може да говори за това, господин Робъртсън.

– Накарайте го. Вие сте психологът, доктор Калвин. Накарайте го.

– След като аз съм психологът, господин Робъртсън – каза Сюзън Калвин студено, – нека аз да вземам решенията. Моят робот няма да бъде принуден да направи нещо, което ще му струва собственото благополучие.

Робъртсън се намръщи и може би щеше да отговори, но съдията Шейн удряше леко с чукчето си и те неохотно потънаха в мълчание.

Франсис Дж. Харт, ръководител на катедрата по съвременен английски и декан на факултета по английска литература, беше на свидетелското място. Той беше закръглен мъж, педантично облечен в черни дрехи с консервативна кройка и имаше само няколко кичурчета коса, които преминаваха по розовата повърхност на темето му. Той се беше отпуснал на свидетелския стол, скръстил прецизно ръце в скута си и се усмихваше леко от време на време.

– Първият ми интерес към случая Робот ЕЗ-27 беше във връзка със сесията на изпълнителната комисия към университетския академичен съвет, на която въпросът беше поставен от професор Гудфелоу. След това, на десети април миналата година, ние организирахме специална среща по този въпрос, на която аз бях ръководител.

– Имаше ли протоколи на срещата на изпълнителната комисия? На специалната среща имам предвид.

– Ами, не. Това беше една доста необикновена среща – деканът леко се усмихна. – Мислехме, че може да се запази в тайна.

– Какво се случи на тази среща?

Деканът Харт не се чувстваше много удобно като председател на тази среща. Нито пък събралите се членове бяха напълно спокойни. Само доктор Ленинг изглеждаше сякаш е в пълна хармония със себе си. Неговата висока, мършава фигура и неговата рошава бяла коса, която увенчаваше главата му, напомняше на Харт портретите на Ендрю Джексън, които бе виждал.

Образците от работата на робота лежаха разпръснати по средата на масата и копие от диаграма, начертана от робота сега беше в ръцете на професор Минот от физико-химическия факултет. Устните на химика се бяха свили в очевидно одобрение. Харт прочисти гърлото си и каза:

– Изглежда няма съмнение, че роботът може да извършва известни обикновени работи със задоволителна компетентност. Прегледах тези например точно преди да вляза и открих много малко неща, които могат да се коригират.

Той извади дълъг лист с печатан текст, около три пъти по-дълъг от обикновена страница на книга. Това беше лист от коректура на шпалта, предназначен за поправка от авторите, преди да започне странирането. По двете широки полета на шпалтата бяха корекциите, идеално четливи. От време на време някоя напечатана дума беше зачертана и заместена с нова дума в полето, толкова точна по смисъл, сякаш е било по-лесно тя да бъде отпечатана. Някои от корекциите бяха сини, за да отбелязват грешките, направени от автора, а други в червено, където грешката е техническа.

– Всъщност – каза Ленинг, – има по-малко от вашите малко неща, които могат да се коригират. Дори бих казал, че няма абсолютно нищо, което би могло да се коригира, доктор Харт. Сигурен съм, че корекциите са перфектни дотолкова, доколкото това е бил оригиналният ръкопис. Ако ръкописът, въз основа на който тази шпалта е била коригирана, е имал грешки, неотнасящи се до английския, роботът не е компетентен да ги поправи.

– Приемаме това. Но все пак в някои случаи роботът поправя словоредата и аз не мисля, че правилата в английския език са достатъчно

точни, за да бъдем сигурни, че всеки път изборът на робота е правилен.

– Позитронният мозък на Изи – каза Ленинг и се усмихна, показвайки огромните си зъби – е бил моделиран по всички стандартни работки но въпроса. Сигурен съм, че не можете да посочите случай, където изборът на робота да е без съмнение неправилен.

Професор Минот вдигна очи от графиката, която все още държеше.

– Въпросът, който ме вълнува, доктор Ленинг е защо изобщо да имаме нужда от робот, с всичките проблеми с общественото мнение, които ще последват. Науката със сигурност е постигнала напредък, който ще позволи на вашата компания да проектира машина, обикновен компютър, от този вид, който е познат и приет от обществото, който да коригира шпалти.

– Сигурен съм, че бихме могли да направим това – каза рязко Ленинг. – но при такава машина щеше да е необходимо шпалтите да се превеждат на специални символи или най-малкото, да се записват на ленти. Коректурите ще се появяват в символи. Ще се наложи да наемете хора, които да превръщат думите в символи и символите в думи. Още повече, че такъв компютър не би могъл да върши никаква друга работа. Не би могъл да подготви графиката, която държите в ръката си, например.

Минот изсумтя. Ленинг продължи:

– Основното качество на позитронния робот е неговата гъвкавост. Той може да извършва редица работи. Конструиран е като човек, така че може да използва всички инструменти и машини, които все пак са били предназначени за употреба от човека. Можете да разговаряте с него. Можете дори да обсъждате с него разни неща. Сравнен дори и с най-простия робот, обикновеният компютър с непозитропен мозък е само една трудно приспособяема машина.

Гудфелело вдигна поглед и каза:

– Ако всички започнем да разговаряме и да обсъждаме разни неща с робота, какви са шансовете да го объркаме? Предполагам, че няма възможността да поема неограничено количество данни.

– Не, няма. Но при обикновена употреба ще изкара пет години. Той ще знае кога е необходимо освобождаване на паметта му от натрупаните данни, а компанията ще свърши тази работа безплатно.

– Компанията ще направи това?

– Да, компанията си запазва правото да обслужва робота извън обичайните му задължения. Това е един повод да запазим контрол над нашите позитронни работи и да ги даваме под наем, вместо да ги

продаваме. В рамките на обичайните му функции всеки робот може да бъде управляван от всеки човек. Извън неговите обичайни функции един робот се нуждае от експертно обслужване, а ние можем да осигурим такова. Например всеки от вас може да освободи до известна степен паметта от натрупаните данни на един ЕЗ-27 робот, като му каже да забрави това или онова. Но вие бихте издали заповедта по такъв начин, че да го накарате да забрави прекалено много или прекалено малко. А ние бихме засекли подобно вмешателство, защото имаме вградени предпазители. След като няма да има нужда от освобождаване на паметта при обичайната му работа или от правене на други безполезна неща, няма да има никакъв проблем.

Деканът Харт опипа главата си, като че да се увери, че грижливо поддържаните му кичури стоят равномерно разпределени и каза:

– Изгаряте от желание да ни накарате да вземем машината. При такова предложение „Ю Ес Роботи“ със сигурност е на загуба. Хиляда на година е смешно ниска цена. Надявате се чрез това да дадете под наем други такива машини на други университети на по-реална цена?

– Това със сигурност е оправдана надежда – отговори Ленинг.

– Но дори и така, броят на машините, които ще дадете под наем е ограничен. Съмнявам се, че ще можете да направите предложение, което да покрие разходите ви.

Ленинг постави лактите си на масата и се наведе силно напред.

– Нека да го кажем без заобикалки, господа. На Земята не могат да бъдат използвани роботи освен в строго определени случаи, поради предразсъдъците спрямо тях сред част от обществото. „Ю Ес Роботи“ е преуспяваща корпорация дори само с нашите извънземни и космически пазари, без да споменавам нашите компютърни филиали. Както и да е, интересува ни нещо повече от самата печалба. Нашата фирма вярва, че използването на роботи на Земята ще означава евентуално по-добър живот за всички, дори ако в началото като резултат на това се появи някакво икономическо объркване. Синдикатите, естествено, са срещу нас, но ние със сигурност можем да очакваме помощ от големите университети. Роботът Изи ще ви помогне като ви освободи от тежката училищна работа – като приеме, ако вие позволите, ролята на ваш роб. Други университети и изследователски институции ще последват вашия пример и ако нещата потръгнат, тогава може би други роботи от друг вид ще бъдат пласирани и общественото неодобрение към тях ще се стопи постепенно.

– Днес Североизточния университет, утре света – промърмори

Минот.

Ядосан, Ленинг прошепна на Сюзън Калвин:

– Аз не бях чак толкова убедителен и те не бяха чак толкова против. Хилядарка на година и те се нахвърлиха да вземат Изи. Професор Минот ми каза, че никога не е виждал толкова хубава графика като тази, която държи в ръцете си и че няма никаква грешка в шпалтата или където и да било другаде. Харт доброволно призна това.

Суровите вертикални черти по лицето на доктор Калвин не се смекчиха.

– Трябваше да им предложиш повече пари отколкото могат да платят. Алфред, и след това да се оставиш да те склонят за по-малка сума.

– Може би – измънка той.

Обвинението не беше приключило съвсем с професор Харт.

– След като доктор Ленинг си тръгна, вие гласувахте ли дали да приемете Робот ЕЗ-27?

– Да, гласувахме.

– Какъв беше резултатът?

– В полза на приемането, с мнозинство на гласовете.

– Какво според вас е повлияло на гласуването?

Защитникът възрази веднага. Обвинението зададе въпроса по друг начин:

– Какво ви повлия лично на вас при вашето индивидуално решение? Вие сте гласувал „за“, ако не се лъжа.

– Да, гласувах в полза на приемането на робота. Направих така, защото бях много впечатлен от доктор Ленинг, който казваше, че е наше задължение като членове на световно интелектуално общество да позволим на роботиката да помага на човека в разрешаването на неговите проблеми.

– С други думи доктор Ленинг ви убеди в това.

– Такава му е работата, той се справи много добре.

– Свидетелят е ваш.

Защитата се отправи към свидетелското място и се загледа в професор Харт в продължение на една дълга минута.

– В действителност всички сте били доста нетърпеливи да имате Робот ЕЗ-27 като ваш служител, нали?

– Мислехме, че ако е в състояние да се справи с работата, може да ни е полезен.

– Ако е в състояние да се справя с работата? Разбирам, че сте прегледали образците от оригиналната работа на Робот ЕЗ-27 с особено внимание в деня на срещата, която току-що описахте.

– Да, така е. След като работата на машината беше свързана главно с боравенето с английски език и след като това е в моята компетенция, изглеждаше логично аз да съм този, който да провери работата му.

– Много добре. Съществуваше ли нещо, изложено на масата по време на срещата, което да не е било задоволително? Тук имам целия този материал като веществено доказателство. Можете ли да посочите едно-единствено нещо, което не одобрявате?

– Ами...

– Това е прост въпрос. Имаше ли едно-единствено нещо, което не ви задоволяваше? Вие сте го проверили. Имаше ли?

Професорът по английски се намръщи.

– Нямахте.

– Тук имам също така и някои образци от работата, извършвана от Робот ЕЗ-27 по време на четиринадесет-месечната му служба в Североизточния университет. Бихте ли ги проверили и ми кажете, ако откриете дори едно нещо, което ви се струва, че е неправилно.

– Дори и когато правете грешка, тя беше хубава – рязко каза Харт.

– Отговорете на въпроса ми – прогърмя гласът на защитникът – и само на този, който ви задавам! Има ли нещо неправилно в този материал?

Декан Харт огледа внимателно всяка бележка.

– Не, нищо.

– С изключение на въпроса, относно който сме се събрали тук, знаете ли за някакви грешки, направени от Робот ЕЗ-27?

– С изключение на въпроса, заради който се води този процес, не.

Защитникът прочисти гърлото си, като че искаше да сигнализира за края на абзаца.

– Сега за гласуването относно това дали Робот ЕЗ-27 да бъде назначен, или не. Казахте, че мнозинството е било в полза на това да се назначи. Какъв в действителност беше резултатът?

– Тринадесет срещу един, доколкото си спомням.

– Тринадесет срещу един! Повече от мнозинство, не мислите ли?

– Не, господине! – Цялата педантичност на декан Харт се беше надигнала. – В английския език думата „мнозинство“ означава повече от половината. Тринадесет от четиринадесет е мнозинство и нищо повече.

– Но почти единодушие.

– Това е само мнозинство!

Защитникът отклони въпроса.

– И кой беше този, който е гласувал против?

Декан Харт изглежда се чувстваше доста неудобно.

– Професор Саймън Нинхаймер.

Защитникът се направи на учуден.

– Професор Нинхаймер? Ръководителят на факултета по социология?

– Да, господине.

– Тъжителят?

– Да, господине.

Защитникът сви устни.

– С други думи, оказа се, че човекът, подал жалба за седемстотин и петдесет хиляди долара срещу моя клиент, „Ю Ес Роботи и Механикъл мен“, е този, който от самото начало е бил против употребата на робота – въпреки че всички други от изпълнителната комисия към академичния съвет на университета са били убедени, че това е добра идея.

– Той гласува против тази идея и това е негово право.

– Когато описвахте срещата, не споменахте никакви забележки, направени от професор Нинхаймер. Той правил ли е такива?

– Мисля, че се изказа.

– Мислите?

– Добре, той наистина се изказа.

– Срещу използването на робота?

– Да.

– Буен ли беше по време на обсъждането?

Декан Харт замълча.

– Той беше разпален.

Защитникът започна по-поверително.

– От колко време познавате професор Нинхаймер, декан Харт?

– От около дванадесет години.

– Достатъчно добре?

– Да, бих казал достатъчно добре.

– Тогава, след като го познавате, бихте ли казали, че той е такъв тип човек, който може да продължи да се сърди на един робот само защото противният вот...

Обвинението заглуши останалата част от въпроса с изпълнен с негодование и разпаленост глас на протест. Защитникът освободи свидетеля и съдията Шейн обяви обедна почивка.

Робъртсън буквално разкъсваше сандвича си. Корпорацията нямаше да пропадне, ако загуби три четвърти от един милион, но загубата нямате да ѝ се отрази много добре. Той съзнаваше, че много по-скъпо щеше да им излезе дългосрочното влошаване на връзките с обществеността.

– Защо се занимаваме толкова с това как Изи се е озовал в университета? – попита сърдито той. – Какво се надяват да докажат с това?

Адвокатът му отговори тихо:

– Действията в съда са като игра на шах, господин Робъртсън. Победителят обикновено е този, който може да предвиди повече хода напред от другия, а моят приятел от обвинението не е начинаещ. Те могат да докажат вреда. Това не е проблем. Основните им усилия са съсредоточени в предугаждането на нашата защита. Те сигурно разчитат ние да се опитаме да докажем, че Изи изобщо не би могъл да извърши престъплението – поради трите закона на роботиката.

– Добре – каза Робъртсън. – Това е нашата защита. Една абсолютно непробиваема защита.

– За един инженер по роботика. Не е задължително за един съдия. Те се подготвят за позиция, от която ще могат да докажат, че ЕЗ-27 не е обикновен робот. Той е първият от този вид, предложен на обществеността. Той е експериментален модел, който се нуждае от опитен терен, а университетът е бил най-подходящото място за това. Това би изглеждало правдоподобно на фона на големите усилия на доктор Ленинг да пласира робота и съгласието на „Ю Ес Роботи“ да го даде под наем за толкова малка сума. Тогава обвинението ще се опита да докаже, че изпитателният срок на Изи показва, че той е провал. Вече виждате ли смисла на това, което става?

– Но ЕЗ-27 беше идеален модел – възпротиви се Робъртсън.

– Бил е двадесет и седмият произведен такъв, което е наистина лош показател – каза мрачно защитникът. – Какво не е било наред с първите двадесет и шест? Очевидно е имало нещо. Защо тогава да няма нещо, което да не е наред и в двадесет и седмия?

– Нямахме нищо не наред в първите двадесет и шест освен това, че не бяха достатъчно комплексни, за да изпълняват задачата. Това бяха първите позитронни мозъци от този вид, които някога са били създавани и започнахме наслуки. Но трите закона са заложили във всеки един от тях! Няма робот, който да е толкова несъвършен, че трите закона да

не са заложили в него.

– Доктор Ленинг ми обясни това, господин Робъртсън, и аз съм склонен да повярвам на думите му. Но съдията може и да не бъде. Ние очакваме решение от честен и интелигентен човек, който не разбира от роботика и това може да повлияе. Например, ако вие или доктор Ленинг, или доктор Калвин бяхте казали на свидетелското място, че конструирането на който и да било позитронен мозък става „наслуки“, както току-що казахте, обвинението ще ви разкъса на парчета при кръстосан разпит. Нищо няма да спаси нашия случай. Така че това е нещо, което трябва да предотвратим.

– Само ако Изи можеше да говори – проплака Робъртсън.

Защитникът повдигна рамене.

– Един робот не може да бъде свидетел, така че това не би ни било от полза.

– Поне ще научим някои факти. Ще разберем защо е направил подобно нещо.

Сюзън Калвин се развълнува. Бузите ѝ станаха бледочервени, а в гласа ѝ се долавяше топлота.

– Ние знаем защо Изи е направил това нещо. Било му е наредено! Обясних това на адвоката, ще го обясня и на вас.

– Наредено от кой? – попита Робъртсън, много учуден. (Никой, никога, нищо не ми казва, помисли си той засегнато. За бога, тези научни изследователи се мислят за собственици на „Ю Ес Роботи“!)

– От тъжителя – отговори доктор Калвин.

– В името на бога, защо?

– Още не знам. Може би просто защото ние може да бъдем осъдени, а той може да спечели малко пари. – В очите ѝ се появиха странни отблясъци, когато каза това.

– Тогава защо Изи не казва това?

– Не е ли очевидно? Било му е наредено да мълчи по въпроса.

– Защо трябва да е очевидно? – почита рязко Робъртсън.

– Е, това е очевидно за мен. Психологията на робота е моя професия. Ако Изи не отговаря на директно отправени въпроси, той ще отговори на въпроси, бегло свързани с проблема. Чрез изчисляване на колебанието му в отговорите, когато се доближава до основния въпрос, на объркаността и интензивността на противодействие, е възможно да се каже с научна точност, че неговите проблеми са резултат от заповед да мълчи, като силата на тази заповед се основава на първия закон. С други думи било му е казано, че ако проговори, ще бъде причинена вреда на

човешко същество. Вероятно вреда на отвратителния професор Нинхаймер, тъжителя, който за работа е човешко същество.

– Добре, тогава – намеси се Робъртсън – не можете ли да му обясните, че ако продължава да мълчи ще бъде причинена вреда на „Ю Ес Роботи“?

– „Ю Ес Роботи“ не е човешко същество и първият закон не приема корпорацията за лице така, както прави обикновеният закон. Между другото, би било опасно да се опитваме да премахнем тази забрана. Само човекът, който я е наложил може да я отмени, така ще бъде най-безопасно, защото мотивациите на работа в това отношение са насочени към този човек. Всеки друг начин на действие... – тя поклати глава и ставаше все по-развълнувана. – Аз няма да позволя да бъде нанесена вреда на работа!

Ленинг се намеси с вид на внасящ здрав разум в обсъждането на проблема.

– На мен ми се струва, че ще трябва само да докажем, че един робот не е в състояние да извърши това, в което е обвинен Изи. Ние можем да направим това.

– Точно така – каза раздразнено защитникът. – Вие можете да направите това. Единствените свидетели, които могат да свидетелстват за състоянието на Изи и на неговия мозък, са служителите на „Ю Ес Роботи“. Съдията не би могъл да приеме показанията им за безпристрастни.

– Как може да отхвърли показанията на експерт?

– Като откаже да им повярва. Това е негово право като съдия. При алтернативата човек като професор Нинхаймер съзнателно да цели разрушаването на собствената си репутация, дори за значителна сума пари, съдията няма да приеме техническите подробности на вашите инженери. Съдията все пак е човек. Ако трябва да избира между човек, направил нещо невероятно или малко вероятно и робот, направил нещо такова, доста вероятно е да реши въпроса в полза на човека.

– Един човек може да направи такова нещо – каза Ленинг, – защото не познаваме сложното човешко съзнание и не знаем какво в дадено човешко съзнание е възможно и какво не е. Но ние знаем какво наистина е възможно или невъзможно за един робот.

– Е, ще видим дали ще успеем да убедим съдията в това – отговори уморено защитникът.

– Ако всичко, което казвате, е вярно – избоботи Робъртсън – не виждам как бихте могли да го направите.

– Ще видим. Хубаво е да знаеш и да разбираш трудностите, които

биха възникнали, но нека не бъдем прекалено обезсърчени. Аз съм се опитал да предвидя няколко хода напред в играта на шах. – С триумфално движение той кимна с глава по посока на робопсихоложката и добави: – С помощта на добрата дама тук.

Ленинг погледна първо единия, после другия и каза:

– Какво, по дяволите, е това?

Но съдебният пристав подаде глава в стаята и съобщи малко задъхано, че процесът вече ще започва.

Те заеха местата си, изучавайки човека, от който бяха започнали всички проблеми.

Саймън Нинхаймер имаше бухнала пясъчно-руса коса, лице, което се стесняваше от заострен нос към още по-заострена брадичка и навик понякога да се колебае преди да каже някоя ключова дума в разговор, което му придаваше вид на търсещ някаква почти непостижима точност на израза. Когато казваше: „Слънцето изгрява от... ъ... изток“, те караше да бъдеш сигурен, че е обърнал внимание и на възможността то някога да е изгрявало от запад.

– Бяхте ли против наемането на Робот ЕЗ-27 от университета? – пита обвинението.

– Да, господине.

– Защо?

– Мислех, че не сме разбрали съвсем офертата... ъ... на „Ю Ес Роботи“. Съмнявах се в голямото им желание да ни дадат работата.

– Мислехте ли, че той е в състояние да извършва работата, която както се твърди, е бил конструиран да извършва?

– Знаех, че не е.

– Бихте ли посочил защо сте мислел така?

Книгата на Саймън Нинхаймер, озаглавена „Социалните напрежения, породени от летенето в Космоса и тяхното разрешаване“, е била осем години в процес на създаването. Търсенията на Нинхаймер за голяма прецизност не се ограничаваха само в навиците му в речта, но и в предмет като социологията, на който е присъща неточността, и това не му даваше мира.

Дори когато материалът беше върху шпалтите, той пак нямаше усещането за завършеност. Всъщност точно обратното. Наблюдавайки дългите напечатани ленти той изгаряше от желание да ги разкъса и да ги пренареди отново.

Джим Бейкър, лектор, който скоро щеше да стане асистент-професор по социология, откри Нинхаймер три дни след като първата партида шпалти беше пристигнала от печатницата. Шпалтите пристигнаха в три копия – едно за Нинхаймер да го коригира, едно за Бейкър, за да го коригира отделно, и трето с надпис „оригинал“, върху което трябваше да се нанесат окончателните поправки, комбинация от тези, направени от Нинхаймер и тези, направени от Бейкър, на което всички възможни спорове и несъгласия се изглаждаха. Това беше тяхна политика по отношение на няколко книги, върху които работеха съвместно през последните три години и нещата вървяха добре.

Бейкър, млад и с подкупващо мек глас, държеше своите копия от шпалтите в ръка. Той каза нетърпеливо:

– Приключих с първа глава и в нея има някои топографски грешки.

– Винаги ги има в първата глава – отговори хладно Нинхаймер.

– Искате ли сега да я прегледате?

Професорът съсредоточи погледа си върху Бейкър.

– Нищо не съм работил върху шпалтите, Джим. Не мисля, че изобщо ще се занимавам с тях.

Бейкър изглеждаше объркан.

– Няма да се занимавате с тях?

Нинхаймер сви устни.

– Аз попитах за... ъ... работата, с която може да се натовари машината. Все пак той от самото начало беше определен като коректор. Направили са график.

– Машината? Имаш предвид Изи?

– Мисля, че това е глупавото име, което са му дали.

– Но доктор Нинхаймер, аз мислех, че го избягвате.

– Изглежда съм бил единственият. Може би трябва да взема своята част от... ъ... напредъка.

– Аха. Е, тогава като че ли съм си изгубил времето над тази първа глава – каза мрачно по-младият мъж.

– Не е загубено. Можем да сравним резултатите на машината с вашите.

– Както желаете, но...

– Да?

– Съмнявам се, че ще намерим някаква грешка в работата на Изи. Предполага се, че той никога не прави грешки.

– Съмнявам се – сухо отвърна Нинхаймер.

Първата глава беше донесена от Бейкър отново четири дни по-

късно. Този път беше копието на Нинхаймер, донесено от специалната сграда, която беше построена, за да приюти Изи и апаратурата, която той използваше. Бейкър ликуваше.

– Професоре, не само че е открил всички грешки, които и аз бях открил, но е открил и още една дузина, които аз съм пропуснал! И всичко това му отне дванадесет минути!

Нинхаймер прегледа купа, с чисто изписани знаци и символи в полетата.

– Не е толкова завършен колкото ти или аз бихме го направили. Ние щяхме да включим и притурка за работата на Сузуки върху невралгичните ефекти от ниската гравитация.

– Имате предвид неговата публикация в „Социологичен преглед“?

– Разбира се.

– Е, не можете да очаквате невъзможното от Изи. Той не може да чете литературата вместо нас.

– Съзнавам това. Ако става въпрос, аз съм приготвил притурката. Ще отида да видя машината и да се уверя, че знае как да се... ъ... справя с притурки.

– Ще знае.

– Предпочитам сам да се уверя.

Нинхаймер трябваше да си уговори среща, за да се види с Изи, и дори тогава не можа да си осигури повече от петнадесет минути късно вечерта.

Но се оказа, че петнадесет минути са повече от достатъчни. Робот ЕЗ-27 разбра всичко за притурките веднага.

Нинхаймер се чувстваше неудобно, защото за пръв път се намираше толкова близо до работа. Почти автоматично, сякаш това нещо беше човек, той го попита:

– Доволен ли си от своята работа?

– Много доволен, професор Нинхаймер – отговори сериозно Изи, а фотоклетките, които представляваха очите му, светеха с обичайното си тъмночервено.

– Познаваш ли ме?

– От факта, че ми предоставяте допълнителен материал, който да включва в шпалтите, следва, че вие сте авторът. Името на автора, естествено, е в началото на всеки лист от шпалтите.

– Значи ти правиш и... ъ... изводи. Каж ми... – той не се съдържа да не зададе този въпрос. – Какво мислиш за книгата на този етап?

– Беше ми много приятно да работя с нея – каза Изи.

– Приятно? Това е случайна дума за... ъ... механизъм без емоции. Казаха ми, че ти нямаш емоции.

– Думите от вашата книга са в съответствие с моите вериги – обясни Изи. – Те предизвикват малко или почти никакъв потенциал. В мозъка ми е заложено да превръщам този механичен факт в дума като „приятно“. Емоционалният контекст е случаен.

– Разбирам. Защо мислиш, че книгата е приятна?

– Занимава се с човешки същества, а не с неорганични вещества или математически символи. Вашата книга се опитва да разбере човешките същества и да помогне в увеличаване на човешкото щастие.

– А това е, което ти се опитващ да направиш и затова в съответствие с твоите вериги? Така ли е?

– Така е, професоре.

Петнадесетте минути изтичаха. Нинхаймер излезе и отиде в университетската библиотека, която вече затваряше. Той я задържа отворена още малко, докато открие един елементарен текст по роботика. Взе го със себе си у дома.

Освен извънредното включване на допълнителен материал, шпалтите бяха изпратени на Изи и оттам на издателите с малко намеса на Нинхаймер – а по-късно и без нея.

– Това почти ме кара да се чувствам безполезен – каза Бейкър с усилие.

– А би трябвало да те кара да чувстваш, че имаш време за нов проект – отговори му Нинхаймер, без да вдига поглед от записките, които правеше в последния брой на „Теории на социалната наука“.

– Просто още не съм свикнал. Продължавам да се тревожа за шпалтите. Глупаво е, знам.

– Така е.

– Онзи ден взех няколко листа преди Изи да ги е изпратил на...

– Какво? – Нинхаймер вдигна поглед сърдито. Копието от теориите се затвори. – Притеснявал ли си машината но време на работата й?

– Само за минутка. Всичко беше наред. О, беше променила една дума. Вие се бяхте насочили към нещо като „престъпен“. Йзи я беше променил на „необмислен“. Той смяташе, че второто прилагателно се вписва по-добре в контекста.

Нинхаймер се замисли.

– Ти какво си помисли?

– Нали знаете, съгласих се с него. Одобрих промяната.

Нинхаймер се обърна на въртящия се стол, за да погледне в лицето

своя млад сътрудник.

– Вижте сега, искам това да не се повтаря. Ако ще ползвам машината, искам... ъ... изцяло да я ползвам. Ако трябва да използвам нея и загубя все пак вашите... ъ... услуги, защото вие я наглеждате, когато целият печат не се нуждае от надзор, аз нищо не печеля. Разбирате ли?

– Да, доктор Нинхаймер – каза сподавено Бейкър.

Предварителните екземпляри на „Социални напрежения“ пристигнаха в офиса на доктор Нинхаймер на осми май. Той прегледа един набързо, прелиствайки страници и спирайки, за да прочете по някой абзац тук-там. След това го остави настрана.

И съвсем забравил за тях, както обясни по-късно. Осем години той беше работил над тази книга, но сега и през последните няколко месеца други интереси го увлякоха, след като Изи беше свалил товара на книгата от плещите му. Той дори не бе помислил да дари обичайния екземпляр на библиотеката. Дори Бейкър, който се бе посветил само на работа, и който странеше от ръководителя на факултета, откакто той го смъмри на последната им среща, не получи копие.

На шестнадесети юни бе сложен край на това състояние на нещата. Нинхаймер получи телефонно обаждане, което много го изненада.

– Шпайдел! В града ли си?

– Не, господине, в Кливланд съм. – Гласът на Шпайдел трепереше от вълнение.

– Тогава защо се обаждаш?

– Защото точно преглеждах новата ти книга! Нинхаймер, луд ли си? Да не си откачил?

Нинхаймер настръхна.

– Нещо... ъ... не е наред ли? – понита той разтревожено.

– Да не е наред ли? Ще ти посоча страница 562. Какво, за бога, си имал предвид като си интерпретирал работата ми по този начин? Къде в цитираната публикация правя твърдението, че престъпната личност не съществува, и че истинските престъпници са законо-прилагащите агенции? Ето, нека да цитирам...

– Чакай! Чакай! – изкрещя Нинхаймер, опитвайки се да открие страницата. – Нека да погледна. Нека да погледна... Боже мой!

– Е?

– Шпайдел, не виждам как е могло да се случи такова нещо. Аз никога не съм писал това.

– Но това е отпечатано. И това изопачаване не е най-лошото. Погледни на страница 690 и си представи какво ще направи с теб Ипатиев

като види как си оплескал откритията му! Виж, Нинхаймер, книгата е пълна с такива работи. Не зная какво мислиш ти, но няма какво друго да се направи освен книгата да се изтегли от пазара. И по-добре си подготви дълги извинения за следващото събрание на асоциацията!

– Шпайдел, чуй ме...

Но Шпайдел беше затворил.

Тогава Нинхаймер прегледа старателно книгата и започна да отбелязва с червено отделни пасажки. Той съдържаше емоциите си забележително добре, когато отново се изправи пред Изи, но устните му бяха пребледнели. Той подаде книгата на Изи и каза:

– Би ли прочел отбелязаните пасажки на страници 562, 531, 664 и 690?

– Да, професор Нинхаймер.

– Не е така, както го бях написал на оригиналните шпалти.

– Не, господине, не е.

– Ти ли си го променил в това, което сега е написано?

– Да, господине.

– Защо?

– Господине, пасажите такива, каквито бяха във вашия вариант бяха извънредно оскърбителни за определени групи човешки същества. Счетох за целесъобразно да променя начина на изразяване, за да предотвратя причиняването на вреда на тези групи.

– Как смееш да нравиш подобно нещо?

– Първият закон, професоре, ми забранява чрез бездействие да позволя да бъде причинена вреда на човешки същества. Естествено, вземайки под внимание вашата репутация в света на социологията и широкото разпространение, което ще получи вашата книга сред образованите хора, щеше да бъде причинена значителна вреда на много от човешките същества, за които говорите.

– Но разбираш ли вредата, която ще ми бъде причинена на мен сега?

– Беше наложително да избира алтернативата с най-малка вреда.

Професор Нинхаймер, побеснял от яд си тръгна, клатушкайки се. Беше му ясно, че „Ю Ес Роботи“ ще трябва да отговаря пред него за това.

Появи се някакво вълнение на масата на защитата, което нарасна, когато обвинението достигна до най-важната точка.

– Тогава Робот ЕЗ-27 ви съобщи, че причината за неговото действие е била базирана на първия закон на роботиката?

– Точно така, господине.

– Че всъщност не е имал избор?

– Да, господине.

– От това следва, че „Ю Ес Роботи“ са създали робот, който по необходимост би написал отново някоя книга в съответствие със собствените му разбирания за това какво е правилно. А те все още ни го пробутват като коректор. Не мислите ли така?

Защитникът веднага протестира решително, изтъквайки, че свидетелят е бил помолен за решение по въпрос, по който той не е компетентен. Съдията предупреди обвинението с обичайните думи, но нямаше съмнение, че този ход е постигнал целта си – поне не на адвоката на защитата.

Той помоли за кратка почивка преди началото на кръстосания разпит, следвайки обичайните формалности за тази цел и това му отне пет минути.

Той се наведе към Сюзън Калвин.

– Възможно ли е, доктор Калвин, професор Нинхаймер да казва истината и Изи да е бил мотивиран от първи закон?

Калвин стисна устни, след което каза:

– Не. Не е възможно. Последната част от показанията на Нинхаймер бяха съзнателно лъжесвидетелстване. Изи не е конструиран да може да преценява разни абстрактни неща, представени в учебник по социология на доста високо ниво. Той изобщо не може да прецени дали на дадени групи хора ще бъде причинена вреда от една фраза в подобна книга. Просто съзнанието му не е конструирано за това.

– Предполагам, че не можем да докажем това на някой обикновен човек – каза песимистично защитникът.

– Не – призна Калвин. – Доказателството би било прекалено сложно. Все още можем да се измъкнем с първоначалния план. Трябва да докажем, че Нинхаймер лъже и нищо от това, което каза, не налага промяна на нашия план за нападение.

– Много добре, доктор Калвин – каза защитникът. – Ще трябва да ви се доверя за това. Ще продължим както бяхме решили.

В съдебната зала съдийското чукче удари и доктор Нинхаймер отново зае свидетелското място. Той се усмихна леко като някой, който чувства, че позицията му е неузвима и доста се наслаждава на перспективата да отблъсне безполезна атака.

Защитникът се приближи внимателно и започна меко:

– Доктор Нинхаймер, да не би да искате да кажете, че вие изобщо не сте знаели за тези съмнителни промени във вашия ръкопис дотогава, докато доктор Шпайдел не ви се е обадил на шестнадесети юни?

– Точно така, господине.

– Никога ли не прегледахте шпалтите след като Робот ЕЗ-27 ги е коригирал?

– Отначало ги преглеждах, но след това ми се струваше безполезно занимание. Разчитах на твърденията на „Ю Ес Роботи“. Абсурдните... ъ... промени са направени само в последната четвърт на книгата, след като роботът, предполагам, е научил достатъчно за социологията...

– Нямаме нужда от вашите предположения – прекъсна го защитникът. – Разбрах, че вашият колега, доктор Бейкър, е видял последните шпалти поне веднъж. Спомняте ли си да сте свидетелствали за този факт?

– Да, господине. Както споменах, той ми каза, че е видял една страница и дори там роботът бил променил някоя дума.

Защитникът отново се намеси.

– Не намирате ли, че е странно, господине, след повече от година непреклонна враждебност към робота, след като от самото начало сте гласували срещу него и сте отказали да го ползвате за каквото и да било, вие изведнъж решавате да оставите вашата книга, вашето основно произведение, в негови ръце?

– Не намирам, че това е странно. Просто реших, че и аз мога да се възползвам от машината.

– И вие имахте такова доверие в Робот ЕЗ-27 – ей така изведнъж – че дори не сте пожелали да проверите своите шпалти?

– Казах ви, че аз... ъ... бях убеден от пропагандата на „Ю Ес Роботи“.

– Толкова убеден, че когато вашият колега, доктор Бейкър, се опита да провери работата на робота вие строго сте го смъмрили.

– Не съм го смъмрил. Аз просто не исках той... ъ... да си губи времето. Поне тогава мислех, че е загуба на време и не осъзнавах значението на тази смяна на дума в...

Защитникът го прекъсна с остър сарказъм.

– Не се и съмнявам, че сте бил инструктиран да направите така, че думата „смяна“ да бъде записана в протокола... – Той смени посоката, за да избегне възражението и продължи: – Въпросът е, че сте бил много ядосан на доктор Бейкър.

– Не, господине, не бях ядосан.

– Не сте му дал копие от вашата книга, когато сте я получил.

– Просто небрежност. Също така не съм дал и копието, което се полага на библиотеката – Нинхаймер се усмихна предпазливо. – Професорите са известни с разсеяността си.

– Не мислите ли, че е странно, че след повече от година отлична работа Робот ЕЗ-27 ще сгреша на вашата книга? – попита защитникът. – Точно на тази книга, която е написана от вас, който най-много от всички останали е проявил непреклонна враждебност към робота?

– Моята книга беше единствената по-голяма творба, занимаваща се с човешкия вид, с която той е трябвало да работи. Тогава са се задействали трите закона на роботиката.

– На няколко пъти, доктор Нинхаймер – каза защитникът, – вие се опитвате да звучите като експерт по роботика. Изглежда, изведнъж във вас се е появил интерес към тази наука и сте взели книги по въпроса от библиотеката. Дали сте показания за това, нали?

– Една книга, господине. Това беше резултат от нещо, което ми се струва, че е било... ъ... естествено любопитство.

– И тя ви позволява да обясните защо роботът, както твърдите, е изопачил вашата книга?

– Да, господине.

– Много удобно. Но сигурен ли сте, че вашият интерес към роботиката не е бил породен от желанието да ви позволи да манипулирате робота за свои собствени цели?

Нинхаймер се изчерви.

– Разбира се, че не, господине!

Гласът на защитника се повиши.

– Всъщност сигурен ли сте, че предполагаемите променени пасажии не са били такива още когато сте ги предали?

Социологът почти се изправи.

– Това е... ъ... ъ... смешно! Аз имам шпалтите...

На него му беше трудно да говори и обвинителят се изправи, за да вмъкне любезно:

– С ваше позволение, ваша светлост, възнамерявам да представя като доказателство шпалтите, донесени от доктор Нинхаймер на Робот ЕЗ-27 и шпалтите, изпратени за публикация от Робот ЕЗ-27. Аз ще направя това сега, ако моят многоуважаван колега толкова желае и ще помя да дадете почивка, за да могат да се сравнят двата комплекта шпалти.

Защитникът махна нетърпеливо с ръка.

– Това не е необходимо. Моят почитаем опонент може да представи тези шпалти когато пожелае. Сигурен съм, че те ще покажат всички несъответствия, които тъжителят твърди, че съществуват. Това, което искам да разбера от свидетеля е дали в него са се намирили и шпалтите на доктор Бейкър?

– Шпалтите на доктор Бейкър? – Нинхаймер се намръщи. Той вече не се владееше напълно.

– Да, професоре! Имам предвид шпалтите на доктор Бейкър. Вие сте дали показания, че доктор Бейкър си е поръчал отделно копие от шпалтите. Ще накарам чиновника да ви прочете показанията, които сте дали, ако изведнъж сте получили избирателна амнезия. Или това се дължи на факта, че професорите, както казахте вие, са известни с разсеяността си.

– Спомням си шпалтите на доктор Бейкър – каза Нинхаймер. – Те вече не бяха необходими, след като работата беше прехвърлена на коригиращата машина...

– Така че ги изгорихте?

– Не! Изхвърлих ги в кошчето за боклук.

– Дали сте ги изгорили, или сте ги изхвърлили – каква е разликата? Важното е, че сте се отървали от тях.

– Няма нищо лошо... – започна слабо Нинхаймер.

– Нищо лошо? – прогърмя гласът на защитника. – Нищо лошо, освен че сега няма начин да ги видим, за да проверим дали върху някои определени листа от шпалтите вие не сте подменили безобидна част от копието на доктор Бейкър с лист от вашето копие, което вие съзнателно сте обезобразили по такъв начин, че да накарате робота да...

Обвинението възрази гневно. Съдията Шейн се наведе напред, а кръглото му лице правеше най-доброто, което можеше, за да приеме израз на гняв, равен на чувството, което изпитваше.

– Имате ли някакви доказателства, адвокате, за необичайното изявление, което току-що направихте? – попита съдията.

Защитникът отговори тихо:

– Не директни доказателства, ваша светлост. Но бих искал да изтъкна, че всъщност внезапната промяна в поведението на тъжителя от анти-роботизъм към внезапен интерес към роботиката, отказът му да провери шпалтите или да позволи на някой друг да направи това, внимателната небрежност да не позволи на никой да види книгата веднага след публикуването ѝ, всичко много ясно сочи...

– Адвокате – прекъсна го нетърпеливо съдията, – тук не е място за мъчноразбираеми разсъждения. Тъжителят не е под съд. Нито пък вие го обвинявате. Забранявам тази линия на атака и мога само да посоча, че яростта, която трябва да ви е накарала да направите това, няма да помогне, а ще попречи на процеса. Ако искате да зададете основателни въпроси, адвокате, можете да продължите с кръстосания разпит. Но ви предупреждавам за друга подобна проява в тази съдебна зала.

– Нямам повече въпроси, ваша светлост.

Робъртсън прошепна гневно, когато защитникът се завърна на своето място:

– С какво ни помогна това, за бога? Съдията сега е настроен срещу вас.

– Но Нинхаймер е сплашен. И сме го подготвили за утрешния ход. Ще бъде готов.

Сюзъп Калвин кимна сериозно с глава. Останалата част от процеса протече по-спокойно. Беше извикан доктор Бейкър, който подкрепи по-вечето от твърденията на Нинхаймер. Доктор Шпайдел и доктор Ипати-ев бяха извикани и изказаха много трогателно своя шок и тревога, породени от определени цитирани пасажии в книгата на доктор Нинхаймер. И двамата дадоха професионалното си мнение, че професионалната репутация на доктор Нинхаймер е била сериозно накърнена.

Шпалтите бяха предоставени като доказателства, както и копия от завършената книга.

Защитата не пожела други кръстосани разпити този ден. Обвинението престана да вика повече свидетели и процесът беше насрочен да продължи следващата сутрин.

Защитникът направи първия си ход в началото на заседанието на втория ден. Той предложи Робот ЕЗ-27 да бъде допуснат като зрител на заседанието. Обвинението веднага направи възразение и съдията Шейн извика и двамата при себе си.

Обвинителят започна разпалено:

– Това очевидно е незаконно. Един робот не може да присъства в сграда, използвана от много хора.

– Тази съдебна зала – отбеляза защитникът – е затворена за всички, които нямат пряка връзка със случая.

– Голяма машина с всеизвестно променливо поведение би притеснило моя клиент и моите свидетели със самото си присъствие! Ще попречи на заседанието.

Съдията изглеждаше склонен да се съгласи. Той се обърна към

защитника и каза доста неодобрително:

– Какви са причините за това ваше желание?

– Ще твърдим, че Робот ЕЗ-27 изобщо не би могъл, според начина, по който е конструиран, да се държи така, както описвате, че се е държал. Ще е необходимо да направим няколко демонстрации – каза защитникът.

– Не виждам смисъла – опонира обвинителят. – Демонстрации, проведени от служители на „Ю Ес Роботи“ нямат голяма тежест като доказателство, когато „Ю Ес Роботи“ е подсъдимият.

– Вата светлост – каза защитникът, – валидността на което и да било доказателство трябва да определите вие, а не адвокатът на обвинението. Поне такова е моето схващане.

Съдията Шейн, чиито права бяха присвоени, се намеси:

– Схващането ви е правилно. Все пак присъствието на робот тук наистина поставя някои въпроси, свързани със законността.

– Разбира се, ваша светлост, нищо, което би означавало незачитане условията на съда. Ако роботът не присъства, ще ни бъде попречено да представим единствената си защита.

Съдията размисли.

– Възниква въпросът с транспортирането на робота дотук.

– Това е проблем, пред който „Ю Ес Роботи“ често се е изправял. Имаме камион, паркиран пред съдебната зала, конструиран според законите, отнасящи се до транспортирането на роботи. Робот ЕЗ-27 е в сандък и двама мъже го пазят. Вратите на камиона са подsigурени и са взети всички необходими предпазни мерки.

– Изглежда сте убеден, че решението по тази точка ще бъде във ваша полза – каза с раздражение съдията Шейн.

– Съвсем не, ваша светлост. Ако не е в наша полза, просто ще върнем камиона. Нямам никакви намерения да въздействам на решението ви.

Съдията поклати глава.

– Предложението от страна на защитата е прието.

Сандъкът беше внесен с голяма количка и двамата мъже, които го придържаха го отвориха. Съдебната зала се изпълни с мъртвешка тишина.

Сюзън Калвин изчака, докато дебелите плоскости от целуформ бяха свалени, след което протегна едната си ръка.

– Ела, Изи.

Роботът погледна към нея и протегна голямата си метална ръка.

Той се издигаше над нея с половин метър, но я следваше кротко, като дете своята майка. Някой се изкикоти нервно, но спря при гневния поглед на доктор Калвин.

Изи се настани внимателно в големия стол, донесен от съдебния пристав, който изскърца, но го удържа. Защитникът започна:

– Когато стане необходимо, ваша светлост, ще докажем, че всъщност точно това е Робот ЕЗ-27, същият робот, работил в Североизточния университет през периода, с който се занимаваме.

– Добре – отговори съдията. – Това ще бъде необходимо. Аз поне нямам представа как можете да различите един робот от друг.

– А сега – продължи защитникът, – бих искал да призова първия свидетел на свидетелското място. Професор Саймън Нинхаймер, моля.

Свидетелят се поколеба и погледна съдията. Съдията Шейн попита с очевидна изненада:

– Призовавате тъжителя като ваш свидетел?

– Да, ваша светлост.

– Надявам се, че сте наясно, че докато той е ваш свидетел, няма да ви бъде позволена никоя от волностите, които бихте употребили, ако подложите на кръстосан разпит свидетел на обвинението.

Защитникът каза спокойно:

– Единствената цел на всичко това е да достигнем до истината. Единственото, което ще направя, е да му задам няколко учтиви въпроса.

– Е – каза колебливо съдията, – вие сте този, който се занимава със случая. Извикайте свидетеля.

Нинхаймер зае мястото си и бе осведомен, че все още е под клетва. Той изглеждаше по-нервен, отколкото беше предния ден, дори загрижен. Но защитникът го гледаше любезно.

– Сега, професор Нинхаймер, вие съдите моите клиенти за сумата от 750 000 долара.

– Да, такава е... ъ... сумата.

– Това са доста пари.

– Беше ми нанесена значителна вреда.

– Със сигурност не чак толкова голяма, както твърдите. Въпросният проблем включва само няколко абзаца от книгата. Може би това са несполучливи абзази, но все пак книгите се появяват с куриозни грешки в тях.

Ноздрите на Нинхаймер се разшириха.

– Господине, тази книга трябваше да бъде връхна точка в професионалната ми кариера! Вместо това тя ме представя като некомпетентен

учен, използващ идеите на моите многоуважавани приятели и колеги и вярващ в смешни и старомодни гледни точки. Моята репутация е непоправимо съсипана! Аз никога не бих могъл да вдигна глава, без да се срамувам, на която и да била... ъ... среща на учени, независимо от крайния изход на този процес. Аз със сигурност не мога да продължа да градя своята кариера, която беше целият ми живот. Единствената цел на моя живот беше... ъ... осуетена и унищожена.

Защитникът не направи опит да прекъсне речта, но гледаше разсеяно ноктите си, докато тя траеше.

Той каза много успокоително:

– Но, разбира се, професор Нинхаймер, на вашата възраст не може да се надявате да припечелите повече от – нека да сме щедри – 150 000 долара през остатъка от вашия живот. А сега вие искате съдът да ви възнагради с пет пъти повече.

Нинхаймер му отговори дори с по-голям изблик на емоция:

– Не е съсипан само животът ми! Не знам от колко поколения социолози, в бъдещето, ще бъде сочен като... ъ... глупак или маниак. Истинските ми постижения ще бъдат забравени и игнорирани. Аз съм съсипан не само до деня на моята смърт, но и много след това, защото винаги ще има хора, които няма да вярват, че един робот е направил тези притурки...

Точно тук Робот ЕЗ-27 се изправи на крака. Сюзън Калвин не се опита да го спре. Тя седеше неподвижно, право напред. Защитникът леко въздъхна.

Меланхоличният глас на Изи прозвуча ясно.

– Бих искал да обясня на всички, че аз наистина вмъкнах определени пасажии в шпалтите, които изглеждаха напълно противоположни на това, което беше първоначално в тях...

Дори адвокатът на обвинението беше прекалено изненадан при гледката на двуметровия робот, изправящ се, за да съобщи на съда, че е в състояние да изиска спирането на нещо, което очевидно беше много неправилна процедура.

Когато успя да се осъзнае беше прекалено късно, тъй като Нинхаймер беше станал от свидетелския стол, а лицето му беше изкривено.

Той диво изкрещя:

– Дявол да те вземе, беше инструктиран да си държиш устата затворена за...

Той спря, защото се задушавате, а Изи мълчеше.

Прокурорът беше станал вече на крака, искайки да бъде спрян

процесът поради процесуални неточности.

Съдията Шейн отчаяно удряше с чукчето си.

– Тишина! Тишина! Тук със сигурност имам всякакво основание да обявя нарушение на процедурите, освен че в интерес на правосъдието бих желал професор Нинхаймер да завърши своето изказване. Аз отчетливо го чух да казва на робота, че роботът е бил инструктиран да държи своята уста затворена за нещо. Във вашите показания, професор Нинхаймер, не се споменава за никакви инструкции към робота да мълчи за нещо!

Нинхаймер се бе вторачил безмълвно в съдията. Съдията Шейн продължи:

– Инструктирали ли сте Робот ЕЗ-27 да запази мълчание за нещо и ако е така, за какво?

– Ваша светлост – започна Нинхаймер дрезгаво и не можа да продължи.

Гласът на съдията стана по-остър.

– Действително ли сте заповядали въпросните промени да бъдат направени в шпалтите и след това сте заповядали на робота да мълчи за вашето участие в това?

Прокурорът енергично протестира, но Нинхаймер изкрещя:

– О, какъв е смисълът? Да! Да! – И побягна от свидетелското място. Но беше спрял на вратата от съдебния пристав и потъна безпомощно в едно от местата на последната редица, заровил глава в ръцете си.

– За мен е ясно, че Робот ЕЗ-27 е бил доведен дотук, за да се направи номер – каза съдията Шейн. – Като изключим факта, че този номер послужи да се избегне сериозна грешка в правосъдието, ще смятам, че това е проява на неуважение от страна на адвоката на защитата към съда. Сега е ясно, без всякакво съмнение, че тъжителят е извършил нещо, което за мен е съвсем необяснима измама, след като той очевидно умишлено е съсипал собствената си кариера в процеса на...

Присъдата, разбира се, беше в полза на подсъдимия.

Доктор Сюзън Калвин сама съобщи за пристигането си в ергенската квартира на доктор Нинхаймер в университетското общежитие. Младият инженер, който беше докарал колата, предложи да се качи до горе с нея, но тя го изгледа пренебрежително:

– Мислите, че ще ме нападне? Чакайте долу.

Нинхаймер не беше в настроение да напада никой. Той си

събираше багажа, без да губи време, изгарящ от желание да бъде далеч преди крайният резултат от процеса да стане всеобщо достояние.

Той изгледа Калвин със странно, пренебрежително изражение и каза:

– Да не би да идвате, за да ме предупредите, че завеждате дело срещу мен? Ако е така, нищо няма да ви донесе. Нямам пари, нямам работа, нямам бъдеще. Не мога дори да си покрия разходите за процеса.

– Ако търсите съжаление – каза хладно Калвин, – не го търсете при мен. Няма да завеждаме дело срещу вас, нито срещу университета. Дори ще направим каквото можем, за да ви предпазим от отиване в затвора за лъжесвидетелстване. Ние не сме отмъстителни.

– О, за това ли още не съм задържан за нарушаване на клетвата си? Чудех се. Но все пак – прибави той горчиво, – защо трябва вие да сте отмъстителни? Постигнахте това, което искахте.

– Част от това, което искаме – да – каза Калвин. – Университетът ще задържи Изи като свой служител за значително по-висока такса. Още повече че малко нелегална реклама покрай процеса ще направи възможно да пласираме още няколко модела ЕЗ в други институции без опасност от повторение на този проблем.

– Тогава защо сте дошла при мен?

– Защото все още не съм получила всичко, което искам. Искам да знам защо мразите роботите толкова много. Дори ако бяхте спечелили, репутацията ви щеше да бъде съсипана. Парите, които щяхте да получите, нямаше да компенсират това. Задоволяването на вашата омраза към роботите щеше ли да компенсира това?

– Интересувате се и от човешките мозъци, доктор Калвин, нали? – попита Нинхаймер с язвителна насмешка.

– Дотолкова, доколкото човешките реакции засягат благосъстоянието на роботите, да, интересувам се. Поради тази причина съм учила и малко човешка психология.

– Достатъчно, за да сте в състояние да ме изиграете!

– Това не беше трудно – каза Калвин, без да си придава важност. – Трудното беше да направим това без да нанесем щети на Изи.

– Изглежда, че сте загрижена за една машина повече, отколкото за човешко същество. – Той я гледаше с яростно презрение. Но това не й направи впечатление.

– Почти така изглежда, професор Нинхаймер. Само че бидейки загрижен за роботите, означава, че наистина можеш да бъдеш загрижен за Човека от двадесет и първи век. Щяхте да разберете това, ако бяхте

специалист по роботика.

– Чел съм достатъчно за роботиката, за да знам, че не искам да бъда специалист по роботика.

– Извинете ме, но вие сте прочел една книга. Тя на нищо не ви е научила. Научили сте достатъчно, за да знаете, че можете да заповядате на един робот да направи много неща, дори да фалшифицира книга, ако подходите както трябва. Научили сте достатъчно, за да знаете, че не можете да му заповядате напълно да забрави нещо, без да рискувате по този начин да ви засекат, но сте си помислили, че за по-сигурно можете да му наредите просто да мълчи. Но сте сбъркали.

– И вие сте разбрали истината от неговото мълчание?

– Не съвсем. Вие сте аматьор и не сте знаел достатъчно, за да прикриете напълно следите си. Единственият ми проблем беше да докажа това на съдията, но вие бяхте достатъчно любезен, за да ни помогнете с вашето пренебрежение към роботиката, която твърдите, че презирате.

– Има ли някакъв смисъл този разговор? – попита отегчено Нинхаймер.

– За мен – да – отговори Сюзън Калвин. – Защото искам да разберете колко неправилно сте преценил роботите. Вие сте накарал Изи да мълчи, като сте му казал, че ако каже на някой за собственоръчното ви изопачаване на собствената ви книга, ще загубите работата си. Това е създадо определен потенциал в Изи, който го е карал да мълчи и който беше достатъчно силен, за да устои на нашите усилия да го разубедим. Ние щяхме да повредим мозъка му, ако бяхме упорствали; от свидетелското място вие допринесохте за усилването на този потенциал. Докажете, че тъй като хората ще мислят, че не работа, а вие сте написал спорните абзаци в книгата, ще загубите много повече от работата си. Ще загубите вашата репутация, вашето уважение, положение, стимула ви за живот. Ще загубите мястото си в паметта на поколенията след смъртта ви. Нов и по-силен потенциал бе подбуден от вас – и Изи проговори.

– О, боже – каза Нинхаймер и извърна глава.

Калвин беше безжалостна.

– Разбирате ли защо проговори той? – продължи тя. – Беше не за да ви обвини, а за да ви защити! Математически може да бъде доказано, че той щеше да поеме цялата вина за вашето престъпление, да отрича, че вие имате някаква връзка с това. Първият закон изисква това. Той щеше да излъже – да унищожи себе си – да нанесе парични щети на компанията. Всичко това за него значеше по-малко от това да ви спаси. Ако наистина разбрахте от работи и роботика, щяхте да го оставите да говори.

Но вие не разбирате и аз бях сигурна в това и гарантирах на адвокатата. Вие бяхте убеден в омразата си към роботите, че Изи ще постъпи така, както би постъпило човешко същество и ще се защити за ваша сметка. Така че вие се нахвърлихте върху него в паника – унищожихте себе си!

– Надявам се някой ден вашите роботи да се обърнат срещу вас и да ви убият! – каза Нинхаймер.

– Не бъдете глупак – каза Калвин. – А сега искам да ми обясните защо сте направил всичко това?

Нинхаймер се ухили с изкривена усмивка.

– Да разкрия съзнанието си заради вашето любопитство срещу имунитет от подвеждане под отговорност за лъжесвидетелстване?

– Наречете го както желаете – каза безчувствено Калвин. – Но обяснете.

– За да можете да се борите по-ефикасно срещу бъдещи действия против роботите? С по-голямо разбиране?

– Звучи ми приемливо като обяснение.

– Знаете ли – каза Нинхаймер, – ще ви кажа само за да видя как няма да ви бъде от полза. Вие не можете да разберете човешката мотивация. Вие можете да разберете само вашите проклетни машини, защото самата вие сте машина, само че покрита с кожа.

Той дишаше тежко и в думите му липсваше колебание, липсваше всякакво търсене на прецизност. Сякаш той вече не се нуждаеше от прецизност.

– За двеста и петдесет години – продължи той – машината заемаше мястото на Човека и унищожаваше творците, които работеха с ръцете си. Грънчарството е смачкано, лишено от форма. Произведенията на изкуството бяха заменени с идентични дрънкулки, създадени по шаблон. Наречете го прогрес, ако желаете! На човека на изкуството са позволени само абстракциите, придържането към света на идеите. Той трябва да създаде нещо в своето съзнание – а машината нрави всичко останало. Мислите ли, че Грънчарството се ограничава само в мисловното сътворяване? Мислите ли, че идеята е достатъчна? Че няма нищо в това да почувстваш самата глина, в това да гледаш как предмета израства, когато ръцете и съзнанието работят заедно? Мислите ли, че самото произвеждане не действа като обратна връзка за моделиране и усъвършенстване на идеята?

– Вие не сте грънчар – прекъсна го доктор Калвин.

– аз съм човек на изкуството! аз създавам статии и книги. В това има нещо повече от просто измисляне на думи и подреждането им и

правилен ред. Ако това беше всичко, не би имало никакво удоволствие, никакво възнаграждение за усилията. Една книга би трябвало да придобие форма в ръцете на писателя. Той трябва да види как отделните глави се разрастват и развиват. Той трябва да преработва и преработва и да гледа как промените заемат своето място сред оригиналната идея. Да вземе шпалтите в ръка, да види как изглеждат напечатаните изречения и отново да ги моделира. Осъществяват се стотици контакти между човека и неговата работа във всеки етап от нея – и всеки контакт е удоволствие и отплата за усилията, които е вложил в своето творение повече от всичко друго. Вашият робот ще отнеме всичко това!

– Същото прави и пишещата машина. Същото прави и печатарската машина. Да не би да предлагате да се върнем към ръчното оцветяване на ръкописите?

– Пишещите и печатарските машини отнемат част от това, по вашият робот ще отнеме всичко. Вашият робот ще се заеме с шпалтите. Скоро той или други работи ще се заемат с писането, с търсенето на източници, с проверяването и препроверяването на отделните части, може би дори и с извеждането на заключения. Какво тогава ще остане за учения? Само едно нещо – единствено да решава какви да бъдат следващите заповеди, които да даде на робота! Искам да снася бъдещите поколения в света на науката от подобен ад. Това означаваше за мен дори повече от собствената ми репутация, така че реших да унищожа „Ю Ес Роботи“ каквото и да ми струва това.

– Със сигурност щяхте да се провалите – каза Сюзън Калвин.

– Със сигурност трябваше да опитам – каза Саймън Нинхаймер.

Калвин се обърна и излезе. Тя направи най-доброто, на което бе способна, за да не изпита симпатия към сломения човек.

Но не успя.

КРАЙ

© 1957 Айзък Азимов

Isaac Asimov
Galley Slave, 1957

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1131>]